

สิทธิของทายาทโดยธรรมที่เป็นคนต่างด้าว ในการสืบทอดมรดกที่ดิน ภายใต้กฎหมายของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

ลำพันธ์ ชัยนุราช¹

รุ่ง ศรีสมวงษ์²

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 และกฎหมายว่าด้วยผู้จัดการมรดก ค.ศ. 2008 ของสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว)³ ในประเด็นปัญหาการคุ้มครองสิทธิของทายาทที่เป็นคนต่างด้าวในการสืบทอดมรดกที่ดิน และสิทธิหน้าที่ของผู้จัดการมรดกเกี่ยวกับการจำหน่ายที่ดินมรดก เพื่อวิเคราะห์และสรุปเป็นข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายดังกล่าวให้มีความชัดเจน และเกิดความเป็นธรรมในสังคม โดยศึกษาค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ เช่น ตำบทยกกฎหมาย ตำรา หนังสือ วารสาร บทความ วิทยานิพนธ์ ข้อมูลต่างๆ ในเว็บไซต์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับงานวิจัย เพื่อรวบรวมข้อมูลมาประกอบการศึกษาวิเคราะห์

ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการไม่ให้ทายาทได้รับมรดกตามเจตนารมณ์ของเจ้ามรดกนี้มีอยู่ 2 ประการ คือ (1) ปัญหาข้อกำหนดในกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 5 ที่กำหนดให้ทายาทที่มีสัญชาติลาวเท่านั้นที่มีสิทธิสืบทอดมรดก จึงทำให้ทายาทต่างสัญชาติไม่สามารถรับมรดก (2)

¹ นิติศาสตรมหาบัณฑิต สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, อีเมลล์ ur_sonzooz@yahoo.com

² สำนักวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง, อีเมลล์ rsrisomwong@yahoo.com

³ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ต่อไปนี้บทความนี้จะเรียกว่า “สปป.ลาว” และ สปป.ลาว ใช้คำกรားว่า “คริสต์ศักราช (ค.ศ.)”

ปัญหาข้อกำหนดทางกฎหมายว่าด้วยผู้จัดการมรดก ค.ศ. 2008 มาตรา 54 ว่าด้วย สิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการมรดก เนื่องจากผู้จัดการมรดกยังไม่มีสิทธิจัดการให้ ทายาทที่เป็นคนต่างด้าวได้รับมรดกที่ดินได้ และไม่มีสิทธิจำหน่ายที่ดินมรดกแล้ว นำส่งเป็นเงินให้แก่ทายาทผู้มีสิทธิจะได้รับมรดกนั้น จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ ทายาทที่เป็นคนต่างด้าวไม่สามารถรับมรดกที่ดินหรือทรัพย์สินอื่นแทนมรดกที่ดิน ดังกล่าวแต่อย่างใด

ดังนั้น สมควรให้มีการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 ของ สปป.ลาว ในการถือครองกรรมสิทธิ์ของทายาทที่เป็นคนต่างด้าวผู้ได้รับมรดกที่ดิน เพื่อจำหน่าย ถ้ายโอนเป็นทรัพย์สินอื่น เช่น เงิน เป็นต้น และสมควรให้มีการแก้ไข เพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยผู้จัดการมรดก ค.ศ. 2008 ของ สปป.ลาว โดยให้ผู้จัดการ มรดกมีสิทธิจำหน่ายมรดกที่ดินเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินตราหรือทรัพย์สินอื่นที่มีมูลค่า เท่าที่ดินแล้วนำส่งให้แก่ทายาทที่เป็นคนต่างด้าว เช่นนี้ ย่อมทำให้กฎหมายดังกล่าวมี ความชัดเจนและเกิดความเป็นธรรมต่อทายาทที่เป็นคนต่างด้าวมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: กรรมสิทธิ์ / กฎหมายว่าด้วยที่ดิน / มรดก

Abstract

The objective of this article was to study the legal measure regarding Land Law of 2003 and Executor and Trustee Law of 2008 of Lao People's Democratic Republic (Lao PDR.), in case of the land inherit rights preservation of the foreigner heir including the duty and rights to sell the inheritance land of the executor issue in order to analyze and conclude as the recommendation to amend the certain laws, improving justification and clarity to serve the society by researching documents related to laws both

Thai and foreign languages in order to find conclusive analysis on the certain matter.

The study found the issue to be originated from 2 issues which were, first, the problem in the Article 5 of the Land Law of 2003 which allow the land to be inherit but not covering the foreign heir. Second, the issue of in Executor and Trustee Law of 2008 Article 54 which specify the rights and duties of the executor, the authority assigned by the law was insufficient to the foreign heir to gain inheritance of the land, because in doing so, the executor was required to have the rights to sell the property then transfer the benefit to the rightful heir. These issues prevented the foreign heir to inherit the land or gain substantial benefit from it.

Therefore, the Land Law of 2003 of Lao PDR., need to be amended to include the period in which the proprietary rights of the foreign heir was maintained for transfer into other kind of assets such as money. Also, the Executor and Trustee Law of 2008 of Lao PDR., needed to be amended to include the rights to sell the inheritance for money or other properties then transfer the benefit to the foreign heir. The resolution mentioned would improve the clarity and justification of the law to the foreign heir.

Keywords: Ownership / Land law / Heritage

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สิทธิในการสืบทอดมรดกเป็นอีกสิทธิหนึ่งที่สำคัญ ตามกฎหมายถือได้ว่าเป็นสิทธิทางแพ่งที่พลเมืองทุกคนพึงมี โดยเฉพาะสิทธิในการสืบทอดมรดกที่ดินของผู้

สืบทอดที่เป็นพลเมืองภายในรัฐนั่นเอง และพลเมืองต่างประเทศ ย่อมได้รับสิทธิดังกล่าวภายใต้ข้อกำหนดของรัฐที่ครอบครองที่ดินนั้นๆ ซึ่งอาจจะมีการกำหนดเงื่อนไขของการรับมรดกไว้แตกต่างกันไป ทั้งนี้ก็เพื่อให้มีสิทธิอย่างเท่าเทียมกันในรัฐภาคีตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น บางประเทศเห็นว่าการถือครองที่ดินของคนต่างด้าวเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน แต่ท้ายสุดแล้วการสืบทอดดังกล่าวนั้นก็ยังสามารถทำได้ เช่น ประเทศไทยตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 มาตรา 94⁴ โดยการเปลี่ยนจากการถือครองของผู้สืบทอดมาเป็นการตีมูลค่าทรัพย์สินเป็นมรดกอย่างอื่นที่มีค่าเท่ากัน เช่น เงิน แต่บางประเทศอนุญาตให้ทำการสืบทอดได้ภายใต้กฎหมายของตน แต่เป็นเพียงการถือครองในระยะเวลารั่วคราว เพื่อทำการถ่ายโอนเป็นมูลค่าเงินในการสืบทอดมรดก เช่น ประเทศไทยที่อนุญาตให้คนต่างด้าวสามารถทำการสืบทอดได้ แต่ต้องกำหนดให้ผู้จัดการมรดกทำการถ่ายโอนภายในระยะเวลา 180 วันแต่ไม่เกิน 1 ปี

ที่ดินถือได้ว่าเป็นมรดกอีกอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำการสืบทอด ในสังคมนลาวได้ปฏิบัติมาเป็นเวลาช้านาน ตามหลักฐานที่ปรากฏในพงศาวดารของ สปป.ลาว สรุปได้ความว่า ประเทศฝรั่งเศสได้เข้ามาปกครองราชอาณาจักรลาว (ชื่อในขณะนั้น) ในฐานะเมืองขึ้นอย่างเป็นทางการเป็นจริงเป็นจังในปี ค.ศ. 1899 โดยฝรั่งเศสได้แบ่ง สปป.ลาว ออกเป็นจังหวัด (แขวง) โดยมีผู้ว่าการจังหวัดเป็นชาวฝรั่งเศส เรียกว่า คอมมิสแซร์ (Commissaire) ในจังหวัดมีการแบ่งเป็นอำเภอ (เมือง) และในระดับเมืองมีการแบ่งเป็นตำบล (ตาแสง) (ต่อมาตำบลได้ถูก

⁴ ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497, ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่ม 71, ตอนที่ 78, 1, มาตรา 94 บัญญัติว่า “บรรดาที่ดินที่คนต่างด้าวได้มาโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ได้รับอนุญาต ให้คนต่างด้าวนั้นจัดการจำหน่ายภายในเวลาที่อธิบดีกำหนดให้ ซึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งร้อยแปดสิบวัน แต่ไม่เกินหนึ่งปี ถ้าไม่จำหน่ายที่ดินภายในเวลาที่กำหนด ให้อธิบดีมีอำนาจจำหน่ายที่ดินนั้น และให้นำบทบัญญัติเรื่องการบังคับจำหน่ายที่ดินตามความในหมวด 3 มาใช้บังคับโดยอนุโลม”.

ยกเลิกแล้วจวบจนปัจจุบัน) ซึ่งในระดับตำบลก็จะมีการแบ่งเป็นหมู่บ้าน โดยมีผู้ใหญ่บ้าน (นายบ้าน) เป็นผู้ปกครอง แต่ก็มีหัวหน้าเป็นชาวฝรั่งเศส ส่วนระบบศาลนั้นได้แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ ศาลพลเมืองลาว และศาลของพลเมืองฝรั่งเศส โดยมี 2 ชั้น คือ ศาลชั้นต้นมีอยู่ทุกเมือง มีผู้พิพากษา อัยการ จำศาล เป็นชาวลาว ส่วนศาลพิเศษหรือศาลสูงสุด มีอัยการ 2 คน คนหนึ่งเป็นชาวฝรั่งเศส อีกคนหนึ่งเป็นชาวลาว และให้จำศาลเป็นชาวฝรั่งเศส ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่า การที่มีผู้พิพากษาชาวฝรั่งเศสในระบบศาลสมัยก่อนมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในการปกครองทางกฎหมายภายในเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะการทำพันธกรรมภายใต้กฎหมาย

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่ สปป.ลาว ได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ. 1975 รัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ได้มีนโยบายเปิดประเทศเพื่อพัฒนาการค้าและการลงทุน ประชาชนมีการเดินทางไปมาหาสู่กันมากยิ่งขึ้น บ้างมีการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศ บ้างมีการสมรสกับชาวต่างประเทศ เป็นต้น เมื่อการสมรสและการย้ายถิ่นฐานไปอยู่ต่างประเทศแล้วมีทายาทและเจ้าของที่ดินได้สิ้นชีวิตลง ก็อยากจะให้ทายาทของตนได้รับมรดกที่ดินนั้น ทำให้การสืบทอดมรดกที่ดินทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้น รัฐบาลแห่ง สปป.ลาว ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว ในปี ค.ศ. 1983 จึงได้ออกนโยบายให้มีการสำรวจที่ดิน ต่อมาในปี ค.ศ. 1990 จึงได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 1990 ขึ้นบังคับใช้อย่างเป็นทางการ และในปี ค.ศ. 2008 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายดังกล่าวพร้อมทั้งได้ประกาศใช้กฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ฉบับปี ค.ศ. 2008 นี้แทน เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม อย่างไรก็ตามกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 ก็ยังไม่มีความเป็นธรรมต่อผู้สืบทอดที่ดิน เนื่องจากในมาตรา 10 มิได้บัญญัติให้ผู้สืบทอดมรดกต่างสัญชาติมีสิทธิสืบทอดมรดก ถึงแม้จะเป็น บุตร บิดา มารดา พี่ น้อง ก็ตาม

โดยที่กฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 มาตรา 3 (ใหม่) ได้บัญญัติว่า “มรดก หมายถึง ทรัพย์สินมรดกทุกประเภท รวมถึงสิทธิและพันธะต่างๆ ของ

ผู้ที่เสียชีวิต...” ส่วนความในมาตรา 2 ได้บัญญัติว่า “การสืบทอดมรดก หมายถึง การตกทอดมรดกรวมทั้งสิทธิ และพันธะของผู้เสียชีวิตแก่ผู้ที่มีสิทธิสืบทอดตามกฎหมาย หรือตามพินัยกรรม” แต่ในมาตรา 10 กลับไม่ได้มีการกำหนดเปิดช่องให้ ทายาทโดยธรรมที่มีได้มีสัญชาติลาวมีสิทธิในการสืบทอดมรดกนั้นด้วย หมายความว่า ในกรณีที่บุตร บิดา มารดา เป็นคนต่างด้าว จะไม่มีสิทธิสืบทอดที่ดินใน สปป.ลาว ได้เลย เช่นนี้ ย่อมทำให้ที่ดินที่เป็นมรดกนั้นตกแก่แผ่นดินที่อยู่ในการดูแลของรัฐ เพื่อ รัฐจะได้จัดสรรใช้ประโยชน์ในกิจการต่างๆ ต่อไป ตามกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 3 (ใหม่)⁵ อย่างไรก็ตาม การที่กฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 มิได้กำหนดให้คนต่างด้าวมีสิทธิในการสืบทอดที่ดินได้นั้น ย่อมส่งผลกระทบต่อ ถึงสิทธิของผู้สืบทอดมรดกในอันที่จะไม่ได้รับมรดกที่ดินสมดังเจตนารมณ์ของเจ้า มรดก และกระทบถึงสิทธิทางแพ่งของบุคคลที่ไม่ได้รับการคุ้มครองจากรัฐอย่างเป็นทางการ เป็น ธรรมเท่าที่ควร

ดังนั้น จึงได้ทำการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เหมาะสม โดยเฉพาะ มาตรการทางกฎหมายของประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดมรดกที่ดินของ ทายาทที่เป็นคนต่างด้าว ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 เพื่อนำบทเรียนที่ดี ที่ผู้เขียนได้รับมาปรับปรุง แก้ไขกฎหมายของ สปป.ลาว ให้มีความเหมาะสมและ เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

⁵ กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003, เลขที่ 04/สภข. ลงวันที่ 21 ตุลาคม 2003, มาตรา 3 (ใหม่) ว่าด้วยกรรมสิทธิ์เกี่ยวกับที่ดิน บัญญัติว่า “ที่ดินแห่ง สปป.ลาว เป็นกรรมสิทธิ์ และสมบัติ แห่งชาติตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 17 ของรัฐธรรมนูญ โดยรัฐเป็นผู้ควบคุมดูแลทั้งหมด และมี สิทธิมอบให้บุคคล ครอบครอง หน่วยงานของรัฐ กองทัพ องค์การทางการเมือง ใช้ เช่า หรือ สัมปทาน, สำหรับชาวต่างด้าว ผู้ไม่มีสัญชาติ คนต่างประเทศ และองค์การของบุคคลดังกล่าว มี สิทธิเช่า หรือสัมปทานเท่านั้น”.

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาและผลกระทบอันเกิดจากการไม่มีมาตรการที่เพียงพอต่อสิทธิของทายาทโดยธรรมที่เป็นคนต่างด้าวในการสืบทอดมรดกที่ดิน ภายใต้กฎหมายของ สปป.ลาว รวมทั้งเสนอแนะแก้ไข้ปัญหาและผลกระทบดังกล่าว

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องนี้จะใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยให้ การค้นคว้าวิจัยทางเอกสาร (Documentary Research) ทำการศึกษาวิเคราะห์จาก หนังสืออธิบายที่มีลักษณะของการวิเคราะห์ของผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย รวมไปถึง บทความ งานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องที่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ในสังคมเพื่อให้เกิด เป็นข้อเสนอแนะต่อไป

4. ผลการศึกษา

จากการศึกษาพบปัญหาและผลกระทบดังนี้

4.1 ปัญหา

4.1.1 ปัญหากฎหมายที่ดินของ สปป.ลาว

กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 5 ว่าด้วยการปกป้องสิทธิผลประโยชน์ของผู้ที่ได้รับสิทธิการใช้ที่ดิน มีสาระสำคัญกล่าวในตอนท้ายว่า ให้ เจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินสามารถทำการสืบทอดทรัพย์สินที่ดินได้ กลับกันกับมาตราดังกล่าวที่ไม่ได้กำหนดให้คนต่างด้าวมียสิทธิสืบทอดมรดกที่ดินได้ ดังนั้นประเด็นดังกล่าวจึงยังเป็นปัญหาในการตีความของศาล เพราะในทางปฏิบัติการตัดสินคดีกลับถือหลักข้อกำหนดในกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 และกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 มาเป็นข้ออ้างอิงในการตัดสินว่าคนต่างด้าวหรือต่างสัญชาติไม่สามารถสืบทอดมรดกทรัพย์สินที่ดินได้เป็นอันแน่นอน เนื่องจากเนื้อหาใน

มาตรา 5 นั้นยังไม่เพียงพอ ศาลจึงถือว่าที่ดินนั้นเป็นสมบัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญ แห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17

การที่ศาลถือแนวทางว่าคนต่างด้าวไม่สามารถทำการสืบทอดทรัพย์สินที่ดินได้ นั้น อาจมีเหตุผลอันเนื่องมาจากศาลถือตามมาตรา 3 แห่งกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 ว่าคนต่างด้าวหรือคนต่างสัญชาติมีสิทธิเพียงเช่าหรือสัมปทานเท่านั้น นอกจากนี้ ศาลยังอ้างอิงข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17 ว่าที่ดินเป็นสมบัติแห่งชาติ อันหมายถึงเป็นของคนลาวทุกคน โดยรัฐคุ้มครองตามหลักในการถือครองที่ดินแบบแนวทางสังคมนิยม ยิ่งเป็นเหตุผลในการกล่าวอ้างว่าคนต่างด้าวไม่มีสิทธิมีกรรมสิทธิ์ได้ เพราะการสืบทอดนั้นศาลเข้าใจในความหมายว่าการมีกรรมสิทธิ์ทั้งหมด ซึ่งพื้นฐานดังกล่าวนี้ผู้พิพากษาแห่ง สปป.ลาว ได้ยึดเป็นแนวทางปฏิบัติในคดีเกี่ยวกับเรื่องที่ดินตลอดมา อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าศาลจะสรุปว่าคนต่างด้าวไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ในรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว มาตรา 17 ไม่ได้จำกัดเรื่องการสืบทอดทรัพย์สินที่ดิน โดยสามารถพิจารณามาตรา 17 ได้ว่า “รัฐปกป้องสิทธิเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์ (สิทธิครอบครอง สิทธิการใช้ สิทธิที่จะได้รับดอกผล สิทธิซื้อขาย) สิทธิสืบทอดทรัพย์สินสมบัติขององค์กร ของบุคคล สำหรับที่ดินถือว่าเป็นสมบัติแห่งชาติ รัฐรับประกันสิทธิการใช้ สิทธิในการโอน สิทธิสืบทอดตาม กฎหมาย” จากเนื้อหาพิจารณาได้ว่ารัฐรับประกันสิทธิในการสืบทอดทรัพย์สินที่ดินได้ แต่ประเด็นอยู่ที่ว่า ในกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 จะขยายเนื้อหาของรายละเอียดของรัฐธรรมนูญ แห่ง สปป.ลาว ได้ชัดเจนมากน้อยเพียงใด และจะสนองต่อเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญที่แท้จริงหรือไม่

เมื่อได้พิจารณารัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว แล้วจะพบว่ามีความสอดคล้องกับมาตรา 5 แห่งกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 ที่กำหนดให้สามารถสืบทอดทรัพย์สินที่ดินได้ แต่เนื้อหายังไม่ชัดเจนเพราะว่าการสืบทอดดังกล่าวศาลจะตีความเพียงว่าสามารถสืบทอดได้เฉพาะพลเมืองลาวเท่านั้น สำหรับคนต่างชาติหรือคนลาวต่างสัญชาติไม่สามารถสืบทอดได้ จึงเป็นผลให้การตีความของศาลไปขัดต่อเนื้อหาแห่ง

กฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 มาตรา 10 “ว่าด้วยผู้สืบทอดตามกฎหมาย” เพราะเหตุผลที่ว่า การสืบทอดส่วนมากแล้วจะเป็นการมอบทรัพย์สินที่ดินของตนให้กับลูกหลานแต่กลับไม่สามารถรับได้ เนื่องจากมาตรการและข้อกำหนดในกฎหมายไม่เพียงพอ จึงไม่เป็นธรรมแก่เจ้ามรดก และผู้สืบสันดานต่างสัญชาติ

4.1.2 ปัญหากฎหมายมรดก (ว่าด้วยการสืบทอด)

จากการศึกษาพบว่า การกำหนดสิทธิ และหน้าที่ของผู้จัดการมรดกตาม มาตรา 54 นั้นยังจำกัด เนื่องจากกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 ยังไม่ให้สิทธิแก่ผู้จัดการมรดกมากเท่าที่ควรในการดำเนินการทางกฎหมายให้สอดคล้องตามจุดประสงค์ เพราะผู้วิจัยเห็นว่ากฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 5 ได้กำหนดให้เจ้ากรรมสิทธิ์สามารถสืบทอดได้ แต่ขาดเพียงว่าควรมีข้อกำหนดเพิ่มเติมในมาตราดังกล่าว และกำหนดให้สิทธิแก่ผู้จัดการมรดกอย่างเช่นกฎหมายของประเทศไทย ตามประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497 มาตรา 94 ที่มีเนื้อหารัดกุมให้ผู้จัดการมรดกดำเนินการในเรื่องดังกล่าวตามกฎหมายคือสามารถทำการสืบทอดได้แต่ไม่ให้สิทธิครอบครอง กล่าวคือ สามารถรับมรดกทรัพย์สินที่เป็นที่ดินได้โดยการให้ผู้จัดการมรดกทำการขาย และสามารถรับเป็นมูลค่าเทียบเท่ามรดกที่ตนเองได้รับได้⁶

เนื้อหาข้อกำหนดกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 ว่าด้วยสิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการมรดก คือ

1. ผู้จัดการมรดกมีหน้าที่ทำบัญชีต่อหน้าผู้มีสิทธิได้รับมรดก ในกรณีที่มีผู้สืบทอดหลายคนก็ให้ทำต่อหน้าหลายๆ คนพร้อมกัน หรือต้องมีผู้สืบทอดเข้าร่วม

⁶ บุญส่ง บุญผา, *ข้อพิพาทในการสืบทอดและแบ่งปันมรดก*, โครงการเครือข่ายข้อมูลที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ (ภาษาลาว), 9, สืบค้นเมื่อ 15 มีนาคม 2557 จาก

ในการทำบัญชีดังกล่าวอย่างน้อยสองคนขึ้นไป โดยต้องทำให้เสร็จภายในกำหนดหนึ่งเดือนหลังจากที่มีการแต่งตั้งผู้จัดการมรดกเป็นต้นไป

2. ผู้จัดการมรดกมีสิทธิและหน้าที่ในการรับคำร้องของเจ้าหนี้ และชำระหนี้ของเจ้ามรดกก่อนผู้สืบทอดจะรับมรดก

3. ผู้จัดการมรดกมีสิทธิหน้าที่แบ่งปันมรดกให้ผู้สืบทอดตามส่วนของแต่ละคนที่ควรได้รับ

จากข้อกำหนดดังกล่าวมีคำถามที่เป็นประเด็นว่า ถ้ากรณีมรดกทรัพย์สินที่ดินที่ต้องการแบ่งให้ผู้รับที่เป็นคนต่างสัญชาติ ผู้จัดการมรดกจะอาศัยอำนาจตามข้อ 3 ดำเนินการได้หรือไม่ แต่เมื่อผู้เขียนพิจารณาแล้วเห็นว่า ข้อกำหนดในข้อ 3 ของ มาตรา 54 นั้น กำหนดว่าให้แบ่งปันได้ แต่กลับไม่ได้กำหนดวิธีการในการแบ่งปัน ยิ่งเป็นเรื่องการแบ่งปันมรดกที่เป็นที่ดินให้แก่ผู้สืบทอดต่างสัญชาติแล้ว จึงเป็นการยากที่จะดำเนินการเพราะสาเหตุที่ว่าแม้แต่ศาลก็ยังถือปฏิบัติในแนวดังกล่าวเรื่อยมา สาเหตุก็เพราะว่าข้อกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องยังไม่ชัดเจน ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรกำหนดวิธีการในการแบ่งปันไว้ในมาตรา 54 ด้วย เพื่อไม่ให้เกิดข้อว่าง และให้สอดคล้องกับเนื้อหาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 5 ที่สามารถทำได้โดยไม่ต้องสงสัยแต่ไม่สามารถให้คนต่างชาติถือครองได้ อันเนื่องมาจากที่ดินเป็นสมบัติแห่งชาติตามรัฐธรรมนูญแห่งสปป.ลาว

4.1.3 ปัญหากฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์

ความหมายของคำว่า “กรรมสิทธิ์” ตามกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 1 “กรรมสิทธิ์ หมายถึง สิทธิอันครบถ้วน และเด็ดขาดของรัฐ รวมหมู่ เอกเทศ เอกชน และกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในการครอบครอง การใช้ ได้รับดอกผล และชี้ขาดเกี่ยวกับสิ่งของใดหนึ่งของตนในขอบเขตที่กฎหมายกำหนดให้” จากเนื้อหาของข้อกำหนดพิจารณาความหมายของคำว่า “สิ่งของใดหนึ่ง” นั้นหมายถึง ทรัพย์สินทุกประเภทซึ่งรวมที่ดินด้วยตามมาตรา 4 วรรคสาม ที่กำหนดว่า “ที่ดิน พื้นดิน น้ำ ป่าไม้

สัตว์ และสัตว์ป่าที่เป็นทรัพยากรธรรมชาติ และเป็นกรรมสิทธิ์สมบัติแห่งชาติ ซึ่งถือว่ารัฐเป็นตัวแทนนั้น รัฐอาจจะมอบสิทธิครอบครอง ใช้ โอน และสิทธิสืบทอดให้องค์การอื่นๆ องค์การธุรกิจหรือบุคคลก็ได้” และสามารถสืบทอดได้ตามกฎหมาย

ประเด็นทางปัญหาของกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 20 ว่าด้วยเป้าหมายกรรมสิทธิ์ส่วนตัว กลับไม่ได้กำหนดให้ที่ดินเป็นเป้าหมายกรรมสิทธิ์ส่วนตัวในเนื้อหาด้วย ทั้งที่กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 5 รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17 กฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 4 วรรคสาม ล้วนแต่กำหนดว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นสามารถสืบทอดสิทธิในการโอน สิทธิได้รับดอกผล สิทธิสืบทอดได้ ซึ่งมีความชัดเจนแล้วว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินก็ถือว่าเป็นเป้าหมายของกรรมสิทธิ์ส่วนตัวได้

นอกจากนี้ ผู้เขียนเห็นว่าในรัฐธรรมนูญแห่งประเทศฝรั่งเศส มาตรา 544 บัญญัติว่า “กรรมสิทธิ์ คือสิทธิใช้สอย หาประโยชน์ และจำหน่ายทรัพย์สินอย่างเต็มที่เด็ดขาดแต่การใช้สิทธินั้นต้องไม่ขัดต่อกฎหมายหรือข้อบังคับใดๆ”

บทบัญญัติดังกล่าวมาด้วยความสอดคล้องกับเนื้อหาในกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 1 คือ “กรรมสิทธิ์ หมายถึง สิทธิอันครบถ้วน และเด็ดขาด...” ย่อมสมควรกำหนดให้ทรัพย์สินที่ดินเป็นส่วนหนึ่งในกรรมสิทธิ์ส่วนตัวตามมาตรา 20 เพราะเหตุที่ว่าบุคคลสามารถทำการสืบทอดสิทธิได้รับดอกผล ซึ่งเป็นสิทธิซึ่งขาดในกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตน จึงเห็นว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ควรได้รับ จึงจำเป็นในการกำหนดเพิ่มเติมเนื้อหาในกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 20 ดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 และกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 ที่กำหนดว่าที่ดินสามารถทำการสืบทอดได้ มิเช่นนั้นแล้วสิทธิในการสืบทอด สิทธิการได้รับดอกผล สิทธิโอน ภายใต้กฎหมายต่างๆ ก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อีกต่อไปและไม่สามารถดำเนินการได้สมตามเจตนารมณ์

4.2 ผลกระทบ

จากปัญหากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการสืบทอดทรัพย์สินที่ดิน ย่อมทำให้เกิดผลกระทบหลายด้านในทางสังคม ผลกระทบต่อความเป็นธรรม รวมไปถึงผลกระทบที่มีต่อสิทธิส่วนบุคคล หรือแม้กระทั่งผลกระทบต่อตัวบทกฎหมาย ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

4.2.1 ผลกระทบต่อความเป็นธรรมในสังคม

จากแนวความคิดทฤษฎีของ John Locke ที่เชื่อว่าคนเราย่อมมีสิทธิโดยธรรมชาติ (Natural Rights) ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้เป็นการย้ำให้เห็นว่า บุคคลในสังคมนั้นย่อมมีสิทธิที่ดินพึงกระทำได้ โดยรัฐเป็นผู้ที่กำหนดหลักในการปกครอง จึงต้องกำหนดมาตรการทางกฎหมายเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิเหล่านั้นให้เกิดผล⁷ สปป. ลาว ได้มีมาตรการทางกฎหมายโดยการกำหนดในกฎหมายที่เกี่ยวข้องในแต่ละเรื่อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 35 บัญญัติว่า “พลเมืองลาวทุกคน ไม่แบ่งแยกหญิง ชาย สถานะทางสังคม ระดับการศึกษา ความเชื่อ ชนเผ่า ศาสนา ลัทธิ แต่มีความเสมอภาคต่อหน้ากฎหมาย” ด้วยเหตุนี้การกำหนดมาตรการทางกฎหมายแต่ละเรื่องจะต้องกำหนดให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ ดังนั้นการที่ผู้สืบทอดมรดกที่เป็นคนต่างด้าวไม่สามารถที่จะรับมรดกได้นั้นย่อมไม่เกิดความเป็นธรรม และเกิดความไม่เท่าเทียมได้อย่างแน่นอน ซึ่งสามารถยกให้เห็นถึงความแตกต่าง และความไม่เท่าเทียมของกลุ่มคนคนเดียวแต่แยกเป็นสองมาตรฐาน คือ

1. กรณีผู้สืบทอดกันที่เป็นบุตรด้วยกัน และกฎหมายรับรอง แต่กลับไม่มีความเป็นธรรมให้แก่บุคคลเหล่านั้น ในกรณีสืบทอดมรดก เพียงแค่บุคคลนั้นไปแต่งงานกับคนต่างชาติหรือไปดำรงชีวิตในต่างประเทศแล้วได้สัญชาติของประเทศที่ตนไปดำรงอยู่

⁷ สมชาย กษิติประดิษฐ์, *สิทธิมนุษยชน*, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), 13-14.

2. เจ้ามรดกได้สะสมทรัพย์สินสมบัติเงินทองเพื่อซื้อที่ดินหนึ่งแปลงมาอย่างยากลำบากโดยมีบุตรเพียงคนเดียว แต่บุตรนั้นไปอยู่ต่างประเทศ จึงเป็นเหตุให้รัฐเป็นผู้ได้รับมรดกนั้นในที่สุด

ด้วยเหตุผลที่ยกขึ้นเพียงสองข้อนี้ก็ชัดเจนแล้วว่าการมีมาตรการทางกฎหมายที่ไม่เพียงพอ นั้น มีผลกระทบต่อความเป็นธรรมในสังคม ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมตามที่รัฐธรรมนูญได้กำหนด

4.2.2 ผลกระทบต่อสิทธิส่วนบุคคล

ปฏิญญาแห่งสิทธิมนุษยชนได้บัญญัติในเรื่องของ “สิทธิในทรัพย์สิน” ในมาตรา 17 วรรคสิทธิในทรัพย์สินเป็นสิทธิอันศักดิ์สิทธิ์ซึ่งจะละเมิดไม่ได้ การละเมิดกรรมสิทธิ์จะกระทำได้เว้นแต่เพื่อประโยชน์แห่งสาธารณะตามที่กำหนดในกฎหมาย และได้ชดใช้ทำขวัญตามสมควรเสียก่อนแล้ว”⁸ สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ที่ได้บัญญัติในเรื่องดังกล่าวในมาตรา 4 ไว้ว่า “ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครอง” และในรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 ในมาตรา 6 บัญญัติว่า “รัฐปกป้องสิทธิ อิสระภาพ และสิทธิประชาธิปไตยของประชาชนไม่มีใครสามารถล่วงละเมิดได้...”

หลักที่กำหนดในทางเดียวกันที่ได้กล่าวมานั้น หมายถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลย่อมได้รับความคุ้มครองซึ่งถือเป็นหลักโดยทั่วไป โดยเฉพาะในเรื่องกรรมสิทธิ์ซึ่งเป็นที่รวมไว้ของสิทธิต่างๆ ในทรัพย์สินต้องได้รับการคุ้มครองเสมอ การที่ไม่มีมาตรการที่เพียงพอในการจัดการเกี่ยวกับสิทธิสืบทอดมรดกของเจ้ามรดกที่อยากมอบทรัพย์สินให้แก่ผู้สืบสันดานตามกฎหมายย่อมเป็นการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามปฏิญญาสากล

⁸ สุวรรณ มหัตตเดชกุล, การกำหนดเงินค่าตอบแทนการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์,

วิทยานพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, (กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2535), 10.

แห่งสิทธิมนุษยชน และรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 จึงเกิดผลกระทบโดยตรง แก่กรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลโดยแท้ นอกจากนี้ยังเป็นการจำกัดสิทธิของพลเมืองภายใต้ กฎหมายโดยทางอ้อม ถึงแม้ว่ากฎหมายไม่ได้กำหนดห้ามโดยตรงแต่มาตรการที่มีอยู่ กลับไม่สามารถทำให้สิทธิของผู้สืบสันดานได้รับความเป็นธรรมเพียงแค่ว่าบุคคลนั้นเป็น คนต่างด้าว แต่อีกมุมมองหนึ่งต้องเข้าใจว่าบุคคลนั้นเป็นผู้สืบทอดตามกฎหมายทั้ง เป็นบุตรของเจ้ามรดก จึงไม่ควรจำกัดสิทธิส่วนบุคคลซึ่งถือว่าเป็นการกระทำที่ผิด กฎหมาย และไม่เป็นสากลตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน

4.2.3 ผลกระทบทางด้านกฎหมาย

การไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เพียงพอนั้นทำให้มีผลกระทบโดยตรง ทางด้านกฎหมายในการดำเนินงานของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะเป็นปัญหาหลัก ในการนำมาซึ่งผลกระทบในด้านอื่นๆ คือ

1. กฎหมายมีช่องว่าง

การเกิดช่องว่างทางกฎหมายย่อมทำให้เกิดการฉวยโอกาสของบุคคล ที่เกี่ยวข้อง เช่น เจ้าหน้าที่ฝ่ายรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องดังกล่าว ใช้อำนาจหน้าที่ในการ เอาจมรดกที่ไม่มีผู้สืบทอดมาเป็นของรัฐ หลังจากนั้นก็วิ่งเต้นหาแนวทางในการเอา ที่ดินดังกล่าวมาเป็นของตน เป็นต้น

2. กฎหมายไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญ

รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17 ได้บัญญัติว่า “รัฐ ปกป้องสิทธิเกี่ยวกับกรรมสิทธิ์รวมทั้งสิทธิสืบทอดในที่ดินตามกฎหมายด้วย” ดังนั้น อิงตามข้อกำหนดในรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการแยกผู้สืบทอดที่เป็นคนลาว หรือคน ต่างชาติแต่อย่างใด ตรงกันข้ามในเนื้อหาเกี่ยวกับปกป้องผู้สืบทอดตามกฎหมาย เช่น บุตรของเจ้ามรดก ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการ กำหนดมาตรการเพิ่มเติมเพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์แห่งรัฐธรรมนูญที่เป็นดังเช่น กฎหมายแม่บทของกฎหมายอื่นๆ ทั้งปวง ทั้งนี้เพื่อให้มีมาตรการที่เพียงพอในการ อ้างอิงเพื่อดำเนินการให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

5. สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปและเสนอแนะได้ ดังนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปว่าความเป็นมาในการสืบทอดมรดกที่ดินของ สปป.ลาว กับของประเทศไทยนั้นมีความใกล้เคียงกัน โดยปรากฏให้เห็นลักษณะในการสืบทอดมรดกของทายาท เช่น ตามประเพณีของประเทศไทยในสมัยก่อนไม่ปรากฏให้เห็นในกรณีทำพินัยกรรมอันเนื่องมาจากคนไทยในสมัยก่อนเชื่อกันว่า “เมื่อตนเสียชีวิตไปทรัพย์สินมรดกทั้งหมดก็จะตกให้กับลูกในส่วนที่เท่าๆ กัน ส่วนบ้านหรือที่บ้านมักจะยกให้กับบุตรสาวที่แต่งงานแล้วและยังคงอยู่กับพ่อแม่” ซึ่งสอดคล้องกับประเพณีการสืบทอดมรดกของคนลาวในสมัยก่อนส่วนมากแล้วที่นิยมให้บุตรสาวคนสุดท้ายหรือคนลาวเรียกว่า “ลูกสาวหล้า” ที่แต่งงานและอยู่กับตนเป็นผู้ได้รับที่บ้านหรือบ้าน แต่ในส่วนที่ทำกินส่วนมากแล้วคนลาวมักนิยมยกให้ลูกสาวคนสุดท้ายดังกล่าวมากกว่าที่ที่ออกเรือนไป ประเด็นที่คล้ายคลึงกันอีกอย่างหนึ่งคือ การทำพินัยกรรมของคนลาวสมัยก่อนมักทำด้วยปากเปล่าอาจจะมีสาเหตุมาจากการเขียนหนังสือนั้นเป็นเรื่องที่ยุ้งยากเกินไป โดยการสูญเสียผู้หลักผู้ใหญ่หรือญาติที่ไว้ใจได้ก่อนจะเสียชีวิตลง เคียงคู่กับความคล้ายคลึงกันนั้นก็ยังมีจุดที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิงที่ปรากฏให้เห็นได้ชัดเจน คือ

ประเด็นทางกฎหมายในการสืบทอดมรดกที่ดินของ สปป.ลาว กับประเทศไทยในปัจจุบัน สามารถสรุปได้ 2 ประเด็นหลักทางกฎหมาย ที่มีผลต่อการทำให้ผู้สืบสันดานต่างสัญชาติไม่สามารถทำการสืบทอดมรดกที่ดินของเจ้ามรดกได้ตามกฎหมายของ สปป.ลาว คือ

1. กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 ที่เกี่ยวข้องกับกำรสืบทอดมรดกที่ดิน มีเนื้อหาไม่เพียงพอ โดยเฉพาะมาตรา 5 ที่ได้กำหนดว่า ให้ที่ดินสามารถเป็นทรัพย์สินที่ทำการสืบทอดได้ แต่กลับไม่ได้กำหนดในกรณีผู้สืบสันดานเป็นคนต่างสัญชาติไว้ จึงถือได้ว่าเป็นประเด็นปัญหาทางกฎหมายที่ไม่เพียงพอ จึงทำให้เจ้า

มรดก และผู้สืบสันดานต่างสัญชาติไม่ได้รับความเป็นธรรม ทั้งที่โดยรวมแล้ว กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญ แห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17 กฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 มาตรา 10 และกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 4 วรรคสาม กำหนดว่าที่ดินสามารถทำการสืบทอดได้ อันหมายถึงทำการสืบทอดสิทธิในการโอนกรรมสิทธิ์ได้รับดอกผลในการซื้อขาย อย่างไรก็ตาม การสืบทอดมรดกทรัพย์สินที่ดินของ สปป.ลาว นั้นเป็นเรื่องที่ท้าทาย เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดให้ที่ดินเป็นของสมบัติแห่งชาติ อันหมายถึงเป็นของคนลาวทุกคน แต่ให้รัฐเป็นผู้คุ้มครอง อย่างไรก็ตามถึงแม้ว่าจะเป็นเรื่องที่ทำได้ยากแต่ใช้ว่ารัฐธรรมนูญจะไม่อนุญาตให้สืบทอดได้ เพราะเนื้อหาแห่งรัฐธรรมนูญแห่ง สปป.ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17 กำหนดอย่างชัดเจนให้ทำการสืบทอดได้ ถือว่าสอดคล้องกับมาตรา 10 แห่งกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 ที่ให้ผู้เป็นบุตร หรือญาติพี่น้องสามารถทำการสืบทอดได้ และส่วนมากแล้วการสืบทอดมรดกที่ดินใน สปป.ลาว นั้นก็อยู่ในมาตราดังกล่าว

ผู้เขียนเห็นว่ากรการสืบทอดมรดกที่ดินนั้นสามารถทำได้แต่ต้องทำในขอบเขตระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดให้ เช่น ผู้สืบสันดาน หรือผู้จัดการมรดกจะต้องทำการถ่ายโอน หรือขายที่ดินดังกล่าวในกำหนดเวลา 1 ปี นับแต่จัดการมรดกเสร็จสิ้น เป็นต้น

2. การกำหนดสิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการมรดกไม่เพียงพอในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 จึงถือว่าเป็นอีกประเด็นหนึ่งที่ควรได้รับการปรับปรุงเพิ่มเติมเพื่อให้การดำเนินการที่กำหนดให้จำหน่าย ถ่ายโอน หรือขายที่ดิน เป็นไปตามจุดประสงค์ของกฎหมายโดยแท้ โดยในส่วนของกฎหมายไทยนั้นได้ยกให้เห็นแล้วว่าการทำการสืบทอดทรัพย์สินที่ดินนั้นสามารถทำได้ และที่สำคัญได้กำหนดในกฎหมายชัดเจนว่าควรจำหน่าย ถ่ายโอน หรือขายตามกำหนดที่รัฐได้กำหนดให้ ซึ่งก็ไม่ได้หมายถึงการมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินของผู้สืบทอดต่างสัญชาติแต่ประการใด แต่หมายถึงการให้ความเป็นธรรมแก่เจ้ากรรมสิทธิ์และ

ผู้สืบสันดานตามหลักสิทธิมนุษยชนที่ทั่วโลกต่างให้การยอมรับว่าควรปฏิบัติเป็น
 อย่างยิ่งภายใต้กฎหมายของภาคีแห่งองค์การสหประชาชาติ

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถเสนอแนะได้ ดังนี้

5.2.1 เนื่องจากการกำหนดเนื้อหาในกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003
 มาตรา 5 ที่ได้ขยายเนื้อหาในการสืบทอดมรดกของผู้สืบสันดานที่เป็นคนต่าง
 สัญชาติดินนั้นยังไม่เพียงพอที่จะดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ
 แห่ง สปป.ลาว และยังไม่เป็นไปตามหลักว่าด้วยแดนแห่งกรรมสิทธิ์ในที่ดิน จึง
 เห็นสมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมมาตราดังกล่าวอีกวรรคหนึ่ง ดังนี้ “กรณีการสื
 ทอดของผู้สืบสันดานที่เป็นคนต่างสัญชาติดินนั้น ให้สามารถทำการสืบทอดได้ แต่ต้อง
 จำหน่าย ถ่ายโอนทรัพย์สินที่ดินดังกล่าวภายในกำหนดเวลา 1 ปี นับแต่โดยให้
 ผู้จัดการมรดกเป็นผู้ดำเนินการให้ตามกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008
 มาตรา 54”

5.2.2 สมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบาท สิทธิและหน้าที่ของผู้จัดการ
 มรดกในกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 เพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหา
 เป้าหมายแห่งกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 อีกวรรคหนึ่ง ดังนี้ “กรณีแบ่งปัน
 ทรัพย์สินที่ดินแก่คนต่างด้าว ให้ผู้จัดการมรดกจำหน่าย ถ่ายโอน หรือขายมรดก
 ที่ดินเพื่อมอบทรัพย์สินเป็น “เงิน” ให้แก่คนต่างด้าวผู้ได้รับมรดกดังกล่าว” เพราะคน
 ต่างชาติไม่สามารถมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินได้ตามกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003

5.2.3 สมควรให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990
 มาตรา 20 ว่าด้วยเป้าหมายกรรมสิทธิ์ส่วนตัว ซึ่งไม่ได้กำหนดให้ที่ดินเป็นเป้าหมาย
 กรรมสิทธิ์ส่วนตัวในเนื้อหาด้วย ทั้งที่กฎหมายที่เกี่ยวข้อง เช่น รัฐธรรมนูญแห่ง สปป.
 ลาว ค.ศ. 2003 มาตรา 17 กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 มาตรา 5 กฎหมายว่า
 ด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 4 วรรคสาม ล้วนแต่กำหนดว่าบุคคลผู้เป็นเจ้าของ
 กรรมสิทธิ์ที่ดินนั้นสามารถทำการสืบทอดสิทธิในการโอน สิทธิได้รับดอกผล สิทธิสืบ

ทอดได้ จึงเป็นความชัดเจนแล้วว่ากรรมสิทธิ์ในที่ดินก็ถือว่าเป็นเป้าหมายของกรรมสิทธิ์ส่วนตัวได้

บทบัญญัติดังกล่าวมาด้วยความสอดคล้องกับเนื้อหาในกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 1 คือ “กรรมสิทธิ์ หมายถึง สิทธิอันครบถ้วน และเด็ดขาด..” ย่อมสมควรกำหนดให้ทรัพย์สินที่ดินเป็นส่วนหนึ่งในกรรมสิทธิ์ส่วนตัวตามมาตรา 20 ด้วย เพราะเหตุที่ว่าบุคคลสามารถทำการสืบทอด สิทธิได้รับดอกผล ซึ่งเป็นสิทธิที่ขาดในกรรมสิทธิ์ในที่ดินของตน จึงเห็นว่าสิทธิดังกล่าวเป็นสิทธิส่วนตัวของบุคคลผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ควรได้รับ จึงจำเป็นในการกำหนดเพิ่มเติมเนื้อหาในกฎหมายว่าด้วยกรรมสิทธิ์ ค.ศ. 1990 มาตรา 20 ดังกล่าว เพื่อให้สอดคล้องกับกฎหมายว่าด้วยการสืบทอดมรดก ค.ศ. 2008 และกฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003 ที่กำหนดว่าที่ดินสามารถทำการสืบทอดได้ มิเช่นนั้นแล้วสิทธิในการสืบทอด สิทธิการได้รับดอกผล สิทธิโอน ภายใต้กฎหมายต่างๆ ก็จะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์อีกต่อไปและไม่สามารถดำเนินการได้สมตามเจตนารมณ์

5.2.4 เพื่อให้ประเด็นการสืบทอดมรดกที่ดินของผู้สืบสันดานต่างสัญชาติ ให้มีความเข้าใจมากยิ่งขึ้นกับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหลาย ควรให้มีการศึกษา อบรมเกี่ยวกับเรื่องของ การสืบทอดมรดกทั้งหลาย เช่น การสืบทอดมรดกสังหาริมทรัพย์ และอสังหาริมทรัพย์ ควบคู่ไปกับกฎหมายที่ดินหรือกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องกับมรดก เช่น กฎหมายพินัยกรรม กฎหมายผู้จัดการมรดก เป็นต้น เพื่อให้นำไปปฏิบัติ และสามารถบังคับใช้ได้ถูกต้องและเหมาะสม จึงจะสามารถนำความเป็นธรรม ให้แก่สังคมได้ ตลอดจนการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความสะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สมชาย กษิติประดิษฐ์. (2542) สิทธิมนุษยชน (พิมพ์ครั้งที่ 2), กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญส่ง บุญผา. (ม.ป.ป.) ข้อพิพาทในการสืบทอดและแบ่งปันมรดก, สืบค้นเมื่อ 15

มีนาคม 2557, จาก <http://www.rightslinklao.org>

สภาแห่งชาติ. (2003, 21 ตุลาคม) กฎหมายว่าด้วยที่ดิน ค.ศ. 2003, เลขที่ 04/สภช.

ประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ. 2497. (2497, 30 พฤศจิกายน) ราชกิจจานุเบกษา, ฉบับพิเศษ, เล่ม 71, ตอนที่ 78, หน้า 1-67.

สุวรรณ มหัตเดชกุล. (2535) การกำหนดเงินค่าตอบแทนการเวนคืนอสังหาริมทรัพย์,

วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานิติศาสตร์, จุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.